

Vergaderjaar 2021–2022

35 919

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Nieuwe EU-bosstrategie voor 2030

C

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 22 november 2021

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ hebben kennisgenomen van de mededeling van de Europese Commissie over de nieuwe EU-bosstrategie voor 2030² en het BNC-fiche³ over deze mededeling, die de Minister van Buitenlandse Zaken op 17 september 2021 naar de Kamer heeft gestuurd. De leden van de fracties van **GroenLinks** en de **SP** gezamenlijk en het lid van de **OSF-fractie** hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

Naar aanleiding hiervan is op 20 oktober 2021 een brief gestuurd aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De Minister heeft op 19 november 2021 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
De Boer

¹ Samenstelling:

Koffeman (PvdD), Faber-Van de Klashorst (PVV), Van Strien (PVV), Gerkens (SP), Atsma (CDA) (ondervoorzitter), Pijlman (D66), Schalk (SGP), Klip-Martin (VVD), Van Rooijen (50PLUS), Van Ballekom (VVD), De Blécourt-Wouterse (VVD), Crone (PvdA), Dessing (FVD), Van Gurp (GL), Huizinga-Heringa (CU), Kluit (GL), Van der Linden (Fractie-Nanninga) (voorzitter), Meijer (VVD), Otten (Fractie-Otten), Prins (CDA), Vendrik (GL), Van der Voort (D66), Berkhout (Fractie-Nanninga), Raven (OSF), Karakus (PvdA) en Soeharno (CDA).

² COM(2021)572, zie ook dossier E210020 op www.europapoor.nl.

³ *Kamerstukken I*, 2020–2021, 35 919, A.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT / LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Den Haag, 20 oktober 2021

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van de mededeling van de Europese Commissie over de nieuwe EU-bosstrategie voor 2030⁴ en het BNC-fiche⁵ over deze mededeling, die de Minister van Buitenlandse Zaken op 17 september 2021 naar de Kamer heeft gestuurd. De leden van de fracties van **GroenLinks** en de **SP** gezamenlijk en het lid van de **OSF-fractie** hebben naar aanleiding hiervan enkele vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks en de SP

Bossen spelen een cruciale rol in zowel klimaatmitigatie als -adaptatie, in biodiversiteit en de gezondheid van onze planeet. Net als andere ecosystemen zoals savanne, wetlands en mangroves, houden bossen enorme hoeveelheden CO₂ vast en bieden ze een thuis aan een groot aantal soorten en zijn daardoor zeer biodivers. Door ontbossing en degradatie staan deze unieke bossen en hun bewoners er slecht voor. De leden van de fracties van GroenLinks en de SP maken zich grote zorgen over de ontbossing in de wereld en de beperkte hoeveelheid bomenplant in Europa.

Het voorstel van de Europese Commissie voor een EU-Bossenwet die binnenkort wordt verwacht, biedt naar de mening van deze leden een goede mogelijkheid om de Europese invloed op ontbossing te beperken, door eisen te stellen aan producten die op de Europese markt worden gebracht. Kunt u zich ervoor inzetten dat deze wet regelt dat alleen duurzame (ontbossingsvrije) producten op de Europese markt worden toegelaten, zoals soja, palmolie, cacao of afgeleide producten (in plaats van enkel legale producten)?

Kunt u zich er ook voor inzetten dat de wet niet alleen ziet op ontbossing, maar ook op degradatie van natuurlijke bossen en de conversie van andere ecosystemen zoals savanne, wetlands, grasland en mangroves? Bent u bereid om ervoor te zorgen dat met deze wet ook producten die kunnen worden gelinkt aan mensenrechtenschendingen van de Europese markt worden uitgesloten? Bent u bereid om u zich ervoor in te zetten dat deze wet wordt gebaseerd op objectieve, wetenschappelijke criteria?

De aanleg van een voedselbos «loopt wel gewoon mee in de regeling voor de landschapselementen. Daar krijgt men dus gewoon een premie voor», zo gaf u aan in het commissiedebat in de Tweede Kamer van 30 september jl. over het Nationaal Strategisch Plan.⁶ Kunt u aangeven of u met «de regeling voor landschapselementen» een ecoregeling of een andere regeling bedoelt? Kunt u toelichten om welke premie dit gaat? De leden van de fracties van GroenLinks en de SP vragen daarbij of u kunt toelichten waarom voedselbosbouw wordt geschaard onder houtige landschapselementen, terwijl een voedselbos juist fungeert als een

⁴ COM(2021)572, zie ook dossier E210020 op www.europaport.nl.

⁵ *Kamerstukken I*, 2020–2021, 35 919, A.

⁶ Verslag van het commissiedebat met Minister van LNV inzake Nationaal Strategisch Plan (NSP) in de Tweede Kamer van 30 september 2021, kenmerk 2021D37034.

zelfvoorzienend, productief ecosysteem (zoals is vastgelegd op pagina 4 van de mede door u ondertekende Green Deal Voedselbossen⁷). Krijgt een agrariër voor het ontwerp, de aanleg en exploitatie van een voedselbos via de ecoregelingen een vergoeding? Zo nee, waarom niet? Kunt u, in lijn met het streven van de Europese Commissie om agrobosbouw als vorm van koolstoflandbouw te stimuleren via ecoregelingen, voedselbosbouw separaat opnemen in de lijst met potentiële ecoregelingen, ook gelet op het feit dat voedselbosbouw de meest vergaande vorm van agrobosbouw is en daarmee de meeste koolstof opslaat? Zo nee, waarom niet? In het kader van de nationale Bossenstrategie⁸ is beoogd 37.000 hectare extra bos aan te planten. In de memorie van toelichting bij de Begrotingsstaten Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Diergezondheidsfonds 2022 geeft de regering aan dat er voor een deel hiervan de benodigde financiële middelen beschikbaar zijn.⁹ Hoe verhouden de nationale en Europese bossenstrategieën zich tot elkaar? Ziet u ruimte om de financiële dekking voor de nationale Bossenstrategie vanuit de Europese bossenstrategie rond te krijgen? Bent u het met de Europese Commissie eens dat de ontwikkeling van koolstoflandbouw moet worden versneld? Zo nee, waarom niet? Welke instrumenten heeft u voor ogen om de ontwikkeling van koolstoflandbouw te versnellen, zo vragen de leden van de fracties van GroenLinks en de SP.

Vragen en opmerkingen van het lid van de OSF-fractie

Het lid van de OSF-fractie heeft naar aanleiding van enkele passages uit de mededeling van de Europese Commissie een aantal vragen.

Boomgezondheidstoestand, herstel en baseline biodiversiteit

«In het kader van de uitvoering van de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 zal de Commissie een juridisch bindend instrument voor ecosystemherstel voorstellen, dat met name betrekking heeft op de ecosystemen met het grootste potentieel om koolstof op te vangen en op te slaan en de gevolgen van natuurrampen te voorkomen en te beperken. Dit omvat doelstellingen voor het herstel van bosecosystemen, met name voor zover deze zijn vastgesteld in de natuurwetgeving van de EU»¹⁰

Welke definities worden gehanteerd (per specifiek gebied) en naar welke toestand moet worden hersteld? Op welke wijze bereid Nederland zich hierop voor?

«Naast adaptief bosherstel en ecosysteemgerichte bosbeheerpraktijken vereist klimaatadaptatie ook investeringen in rampenpreventie, -paraatheid, -respons en herstel van bossen na rampen. Voordat wordt bijgedragen aan de vereiste uitrusting en operaties, moet alles worden gedaan om klimaatgerelateerde schade te voorkomen en de veerkracht van bossen te vergroten. Ook moeten de uitgaven voor rampenrespons en herstel na rampen ten minste voorwaarden inzake «beter herstellen en herbebossen» omvatten, in overeenstemming met de hierboven beschreven beheerpraktijken die de veerkracht van bossen vergroten»¹¹

Hoe wordt schade en droogte voorkomen? Welke herbebossing plannen zijn er, bijvoorbeeld na een bosbrand?

⁷ C-21 Green Deal Voedselbossen <https://www.greendeals.nl/sites/default/files/downloads/GD219-dealtekst-Voedselbossen.pdf>.

⁸ Kamerstukken II, 2019–2020, 33 576, nr. 186.

⁹ Kamerstukken II, 2021–2022, 35 925 XIV, nr. 2, blz. 11.

¹⁰ COM(2021)572 NL, blz. 16.

¹¹ Ibidem.

«Last but not least zal de Commissie, in samenwerking met de lidstaten, de boomgezondheidstoestand in de EU monitoren, met inbegrip van de gevolgen van invasieve uitheemse soorten, ziekten en plagen zoals schorskevers, en de nodige preventieve maatregelen voor vroegtijdige opsporing en uitroeiing stimuleren. Deze omvatten strategieën voor plaagbestrijding om de gebieden te identificeren die het meeste risico lopen, uitwisseling van beste praktijken, ondersteuning van en samenwerking inzake fytosanitaire controles, alsook de ontwikkeling van innovatieve en duurzame gewasbeschermingsinstrumenten die voldoen aan milieubeginselen die bevorderlijk voor de biodiversiteit zijn.»¹² Heeft de Nederlandse regering, of decentrale overheden, al inzicht op de boomgezondheidstoestand? Hoe verhoudt de boomgezondheidstoestand zich tot biodiversiteit en factoren van invloed zoals bijvoorbeeld PAS?

Decentralisatie, bod en ruimteclaims

«In de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 is de belofte opgenomen om tegen 2030 ten minste drie miljard extra bomen te planten, met volledige inachtneming van ecologische beginselen.»¹³

Op welke wijze gaat u decentrale overheden – onder andere via gelden en regelgeving – motiveren om bij te dragen aan deze doelstelling voor de minimaal 18.000 hectare tot 37.000 hectare? Sluit u (aanvullend op de brief aan de Tweede Kamer inzake Uitwerking ambities en doelen landelijke Bossenstrategie en beleidsagenda 2030¹⁴) hierbij aan bij het mechanisme van een bod, zoals er ook in de Regionale Energie Strategie een bod is gedaan op opwekking energie middels zon en wind? Hoe waarborgt u meervoudige aanspraken op de beschikbare (agrarische) ruimte? Hoe verhouden deze ruimteclaims tot (gedwongen) uitkoop van agrarische bedrijven, zo vraagt het lid van de OSF-fractie.

Koolstoflandbouw

«De Commissie zal ook het in de «van boer tot bord»-strategie aangekondigde initiatief voor koolstoflandbouw goedkeuren, dat gericht is op de verdere bevordering van een nieuw groen bedrijfsmodel dat klimaat- en milieuvriendelijke praktijken van grondbeheerders, met inbegrip van bosbeheerders en -eigenaren, beloont op basis van de klimaatvoordelen die ze bieden. De beloning van mitigatie-inspanningen door middel van financiële incentives of het genereren van verhandelbare koolstofcertificaten zal leiden tot een nieuw bedrijfsmodel dat bedoeld is om een nieuwe bron van inkomsten te bieden aan landbouwers, bosbouwers en grondbeheerders die duurzame activiteiten verrichten waarmee voor koolstofverwijdering en -opslag wordt gezorgd.»¹⁵

Hoe verhoudt koolstoflandbouw zich tot de huidige verschillende vormen van bedrijfsvoering in de agrarische sectoren? Welke toegevoegde waarde zal het financiële component van koolstoflandbouw veroorzaken?

Biomassa

Het lid van de OSF-fractie maakt zich zorgen over de (mogelijke) inzet van de bosstrategie voor productie van biomassa.¹⁶ Hoe kan Nederland ervoor zorgen dat het rendement van de opslag van CO₂ en luchtzuivering niet verloren gaat door de verbranding van de biomassa? En hoe garandeert de regering dat de netto inspanningen bijdragen aan de «fit for

¹² COM(2021)572 NL, blz. 16–17.

¹³ Idem, blz. 17.

¹⁴ Kamerstukken II, 2020–2021, 33 576, nr. 202.

¹⁵ COM(2021)572 NL, blz. 20.

¹⁶ COM(2021)572 NL, blz. 8–9, paragraaf 2.2.

55»-doelstellingen? Hoe wordt voorkomen dat de energievraag middels biomassa groter is/wordt dan de mogelijke opbrengst vanuit de «afvalverbranding»? Welke stringente kaders kunnen gesteld worden aan biomassa? En hoe reduceert Nederland de «perverse prikkels»?

De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 17 november 2021.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
L.P. van der Linden

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKWALITEIT**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 november 2021

Hierbij zend ik uw Kamer de antwoorden op de vragen inzake de mededeling van de Europese Commissie over de nieuwe EU-bosstrategie voor 2030.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks en de SP

Bossen spelen een cruciale rol in zowel klimaatmitigatie als -adaptatie, in biodiversiteit en de gezondheid van onze planeet. Net als andere ecosystemen zoals savanne, wetlands en mangroves, houden bossen enorme hoeveelheden CO₂ vast en bieden ze een thuis aan een groot aantal soorten en zijn daardoor zeer biodivers. Door ontbossing en degradatie staan deze unieke bossen en hun bewoners er slecht voor. De leden van de fracties van GroenLinks en de SP maken zich grote zorgen over de ontbossing in de wereld en de beperkte hoeveelheid bomenplant in Europa.

Het voorstel van de Europese Commissie voor een EU-Bossenwet die binnenkort wordt verwacht, biedt naar de mening van deze leden een goede mogelijkheid om de Europese invloed op ontbossing te beperken, door eisen te stellen aan producten die op de Europese markt worden gebracht. Kunt u zich ervoor inzetten dat deze wet regelt dat alleen duurzame (ontbossingsvrije) producten op de Europese markt worden toegelaten, zoals soja, palmolie, cacao of afgeleide producten (in plaats van enkel legale producten)?

Ik deel uw mening dat de door u genoemde EU-Bossenwet (die in het werkprogramma 2021 van de EU Commissie wordt aangeduid als een wetgevend voorstel gericht op het minimaliseren van het risico dat producten gerelateerd aan ontbossing en bosdegradatie op de EU-markt worden gebracht) een goede mogelijkheid biedt om het aandeel dat de EU heeft in ontbossing terug te dringen. In EU-verband en vanuit Nederland willen wij ontbossingsvrije landbouwgrondstoffenketens en houtproductie stimuleren, met als doel het stoppen van alle wereldwijde ontbossing, uiterlijk in 2030 (Kamerstuk 30 196, nr. 708). Op deze manier kan Nederland zijn voetafdruk verkleinen. Tijdens de Milieuraad van december 2020 heeft Nederland de oproep aan de Commissie herhaald om spoedig met ambitieuze voorstellen te komen om het EU wettelijk kader te versterken, met als doel het vermijden of minimaliseren van geïmporteerde ontbossing door middel van effectieve maatregelen. In april 2021 spraken vertegenwoordigers van ADP landen¹⁷, op initiatief van Nederland, met de Europese Commissie over de aangekondigde EU-maatregelen. Tijdens dat gesprek bepleitte Nederland, mede namens de ADP landen, dat de Commissie met een mix van effectieve en ambitieuze maatregelen komt, inclusief wetgeving, die bijdragen aan het voorkomen van ontbossing. Het kabinet geeft daarmee ook uitvoering aan de motie Bouali c.s. (Kamerstuk 35 570 XVII, nr. 28) om tot effectieve EU-maatregelen te komen die gericht zijn op het vermijden dan wel het minimaliseren van het op de interne markt brengen van producten die gerelateerd zijn aan ontbossing of bosdegradatie. Het wetsvoorstel van de Commissie is op 17 november gepresenteerd. Vanuit deze opstelling zal het kabinet het wetgevend voorstel en eventuele aanvullende maatregelen beoordelen.

Naast bovengenoemde inzet ondersteunt Nederland niet alleen verschillende landschapsprogramma's, waarbij in productielanden wordt samengewerkt met lokale boeren, het maatschappelijk middenveld, overheden en het bedrijfsleven, aan bosbescherming en duurzame landbouw, maar ook breder, via specifieke programma's en projecten,

¹⁷ <https://ad-partnership.org/about/>.

werkt Nederland actief aan bevordering van verduurzaming van genoemde agrocommodities in productielanden.

Kunt u zich er ook voor inzetten dat de wet niet alleen ziet op ontbossing, maar ook op degradatie van natuurlijke bossen en de conversie van andere ecosystemen zoals savanne, wetlands, grasland en mangroves? Bent u bereid om ervoor te zorgen dat met deze wet ook producten die kunnen worden gelinkt aan mensenrechtenschendingen van de Europese markt worden uitgesloten? Bent u bereid om u zich ervoor in te zetten dat deze wet wordt gebaseerd op objectieve, wetenschappelijke criteria?

Bij het uitbrengen van de EU Mededeling Bescherming en herstel van bossen wereldwijd: de actie van de EU opvoeren¹⁸ en de discussie daarover in de Raad bij het vaststellen van Raadsconclusies heb ik mij ingezet om ook andere ecosystemen mee te nemen. Echter ik heb geen steun gekregen bij andere lidstaten voor een brede interpretatie van het begrip ontbossing. Het lijkt er op dit moment wel op dat bosdegradatie wordt meegenomen in de voorgestelde wetgeving. Bij een evaluatie van de wetgeving zal naar verwachting opnieuw worden gekeken of het mogelijk is ook andere ecosystemen mee te nemen. Oorzaken die ten grondslag liggen aan degradatie en conversie van bos, liggen ook ten grondslag aan de degradatie en conversie van andere ecosystemen. Actie die gericht is op bossen zal daarom in veel gevallen ook gunstig uit kunnen pakken voor andere ecosystemen. Bossen herbergen 80% van de biodiversiteit op land. Met het tegengaan van ontbossing en herstel van bossen wordt biodiversiteit daarmee ook meegenomen. Daarnaast maakt Nederland zich in EU-verband hard voor een ambitieus nieuw raamwerk in het kader van het VN-Biodiversiteitsverdrag (CBD). Met betrekking tot het mitigeren van de risico's op o.a. mensenrechtenschendingen in relatie tot productie en handel is momenteel nog een wetsvoorstel van de Europese Commissie in voorbereiding met betrekking tot internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. Beide wetgevingen zijn complementair waarmee de Commissie invulling wil geven aan het doel dat uitsluitend duurzame producten op de EU-markt worden gebracht.

De aanleg van een voedselbos «loopt wel gewoon mee in de regeling voor de landschapselementen. Daar krijgt men dus gewoon een premie voor», zo gaf u aan in het commissiedebat in de Tweede Kamer van 30 september jl. over het Nationaal Strategisch Plan. Kunt u aangeven of u met «de regeling voor landschapselementen» een ecoregeling of een andere regeling bedoelt? Kunt u toelichten om welke premie dit gaat? De leden van de fracties van GroenLinks en de SP vragen daarbij of u kunt toelichten waarom voedselbosbouw wordt geschaard onder houtige landschapselementen, terwijl een voedselbos juist fungeert als een zelfvoorzienend, productief ecosysteem (zoals is vastgelegd op pagina 4 van de mede door u ondertekende Green Deal Voedselbossen»). Krijgt een agrariër voor het ontwerp, de aanleg en exploitatie van een voedselbos via de ecoregelingen een vergoeding? Zo nee, waarom niet? Kunt u, in lijn met het streven van de Europese Commissie om agrobosbouw als vorm van koolstoflandbouw te stimuleren via ecoregelingen, voedselbosbouw separaat opnemen in de lijst met potentiële ecoregelingen, ook gelet op het feit dat voedselbosbouw de meest vergaande vorm van agrobosbouw is en daarmee de meeste koolstof opslaat? Zo nee, waarom niet?

¹⁸ COM(2019) 352.

De aanleg van een voedselbos is een investering. De ecoregeling is een regeling die beheer vergoedt, met als doel om landbouwers te ondersteunen bij het versterken van hun inzet voor klimaat en leefomgeving. Deze regeling is bij de start met name ingericht voor activiteiten op akkerland en grasland, inclusief de houtige elementen daarop die na het aanpassen van de definitie «subsidiabele landbouwgrond» daartoe behoren. Door het aanpassen van deze definitie worden veel vormen van agroforestry op akker- en grasland verder mogelijk gemaakt. Een voedselbos heeft een hogere dichtheid van bomen dan toegestaan op akker- of grasland, en wordt beschouwd als een permanente teelt, op dezelfde wijze als bijvoorbeeld fruitteelt. In dit geval is het mogelijk om deel te nemen aan de ecoregeling, maar dan met activiteiten op niet-productief areaal. De doorwerking daarvan wordt nog besproken met belanghebbenden. Gezien de scope van de ecoregeling, een zo groot mogelijk aantal landbouwers die landbouwgrond beheren, wordt tevens beoordeeld of het opnemen van voedselbossen in de ecoregeling de juiste plaats is, of dat een andere interventie hiervoor beter geschikt is.

In het kader van de nationale Bossenstrategie is beoogd 37.000 hectare extra bos aan te planten. In de memorie van toelichting bij de Begrotingsstaten Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Diergezondheidsfonds 2022 geeft de regering aan dat er voor een deel hiervan de benodigde financiële middelen beschikbaar zijn. Hoe verhouden de nationale en Europese bossenstrategieën zich tot elkaar? Ziet u ruimte om de financiële dekking voor de nationale Bossenstrategie vanuit de Europese bossenstrategie rond te krijgen?

De nationale Bossenstrategie is de Nederlandse bijdrage aan de doelstellingen uit de Europese bossenstrategie. Daar waar aanscherping of aanvullingen nodig zijn om beiden in lijn met elkaar te brengen, zal in de uitvoering van de nationale Bossenstrategie hiermee rekening worden gehouden. Een voorbeeld hiervan is de aangekondigde wetgeving over bosmonitoring, waar in de nationale strategie nog geen rekening mee is gehouden.

Voor de financiering van bosuitbreiding, een belangrijke pijler onder de nationale strategie, werd rekening gehouden met de potentiële inzet van additionele Europese middelen. De mededeling doet diverse voorstellen voor het gebruiken van bestaande EU-financiering, waaronder het GLB, Cohesion Policy, LIFE, Horizon Europe en EU crossborder cooperation programs (Interreg), om de voorgestelde doelen uit de strategie op lidstaatniveau te financieren. Helaas blijken de door de Commissie voorgestelde bestaande instrumenten weinig ruimte voor bosuitbreiding te bieden. Wel kunnen de fondsen ingezet worden voor andere doelen van de nationale strategie, zoals pilotprojecten voor het vitaliseren van bestaande bossen of het stimuleren en behouden van landschapselementen. Daarnaast betekent gebruik van sommige financieringsstromen (GLB, Interreg) voor de Bossenstrategie, dat dit ten koste gaat van andere Nederlandse beleidsdoelen.

Bent u het met de Europese Commissie eens dat de ontwikkeling van koolstoflandbouw moet worden versneld? Zo nee, waarom niet? Welke instrumenten heeft u voor ogen om de ontwikkeling van koolstoflandbouw te versnellen, zo vragen de leden van de fracties van GroenLinks en de SP.

Koolstoflandbouw kan een belangrijk middel zijn om de klimaatopgave voor landgebruik te realiseren. Boeren, bos-, natuurterrein- en landschapsbeheerders zijn gebaat bij een goed verdienmodel voor de koolstofvastleggende maatregelen die zij toepassen. Het Ministerie van

LNV ondersteunt de ontwikkeling van koolstoflandbouw door middel van onderzoek en pilots in Nederland naar de effectiviteit en uitvoerbaarheid van koolstofvastleggende maatregelen in minerale bodems, veenbodems en natuurbodems en kennisverspreiding van de resultaten hiervan. Ook co-financiert het Ministerie van LNV de Nederlandse deelname van ZLTO en Bionext aan het EU Interreg North Sea Region project «Carbon Farming». In dit project worden maatregelen onderzocht in de praktijk, verdienmodellen ontworpen en in show cases uitgetest.

Daarnaast zal het Ministerie van LNV verkennen wat de mogelijkheden zijn voor standaardisering van methoden voor het berekenen en meten, en op basis daarvan, het certificeren van koolstofvastlegging. De toepassing van koolstoflandbouw in de praktijk wordt gestimuleerd middels de subsidieregeling Samenwerken aan groen economisch herstel, projectcategorie gebiedsgerichte pilots, van het Economisch Herstelfonds (EHF), die eind dit jaar opengesteld zal worden. Het EHF maakt onderdeel uit van het plattelandsontwikkelingsprogramma voor 2021 en 2022 (POP3+). In het nieuwe NSP-GLB 2023–2027 zal koolstoflandbouw verder worden gestimuleerd, onder andere via de eco-regelingen. Andere, meer generieke instrumenten waarmee koolstoflandbouw gestimuleerd worden zijn het Klimaatfonds voor de landbouw, het Investeringsfonds Duurzame landbouw en de fiscale regelingen milieu-investeringsaftrek (MIA) en de Willekeurige afschrijving milieu-investeringen (Vamil), die in 2021 zijn uitgebreid met agrobosbouw.

Vragen en opmerkingen van het lid van de OSF-fractie

Boomgezondheidstoestand, herstel en baseline biodiversiteit

***«In het kader van de uitvoering van de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 zal de Commissie een juridisch bindend instrument voor ecosysteemherstel voorstellen, dat met name betrekking heeft op de ecosystemen met het grootste potentieel om koolstof op te vangen en op te slaan en de gevolgen van natuurrampen te voorkomen en te beperken. Dit omvat doelstellingen voor het herstel van bosccosystemen, met name voor zover deze zijn vastgesteld in de natuurwetgeving van de EU»
Welke definities worden gehanteerd (per specifiek gebied) en naar welke toestand moet worden hersteld? Op welke wijze bereid Nederland zich hierop voor?»***

Het EU wetsvoorstel natuurherstel zal wat bosccosystemen betreft waarschijnlijk voorlopig alleen betrekking hebben op die bosccosystemen die opgenomen zijn in Annex 1 van de Habitatrictlijn. Het doel zal naar verwachting zijn om deze ecosystemen te herstellen naar een goede conditie, waarbij alle noodzakelijke herstelmaatregelen getroffen zijn in 2050, met tussendoelen voor 2030 en 2040. Exacte definities, doelen en tussendoelen zijn nog niet bekend. De inzet van de Europese Commissie wordt duidelijk wanneer het wetsvoorstel over enkele maanden gepubliceerd wordt. Vervolgens zal het wetsvoorstel onderwerp van onderhandeling zijn tussen de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Raad van Ministers. Het zal naar verwachting enkele jaren duren voordat de wet definitief is en van kracht wordt.

«Naast adaptief bosherstel en ecosysteemgerichte bosbeheerpraktijken vereist klimaatadaptatie ook investeringen in rampenpreventie, -paraatheid, -respons en herstel van bossen na rampen. Voordat wordt bijgedragen aan de vereiste uitrusting en operaties, moet alles worden gedaan om klimaatgerelateerde schade te voorkomen en de veerkracht van bossen te vergroten. Ook moeten de uitgaven voor rampenrespons en herstel na

rampen ten minste voorwaarden inzake «beter herstellen en herbebossen» omvatten, in overeenstemming met de hierboven beschreven beheerpraktijken die de veerkracht van bossen vergroten»

Hoe wordt schade en droogte voorkomen? Welke herbebossing plannen zijn er, bijvoorbeeld na een bosbrand?

Schade aan bossen door storm, plagen of schimmels is een normaal verschijnsel, maar neemt de laatste jaren toe. Verzuuring door stikstofdepositie in combinatie met langdurige periodes van droogte en daarmee samenhangende onttrekking van grondwater tast de weerbaarheid van bomen aan. Het gevolg daarvan is dat zij vatbaarder zijn voor ziekten en plagen. Ook draagt de droogte bij aan de verspreiding van bosbranden of het makkelijker omwaaien bij een storm. De nationale Bossenstrategie focust voor het voorkomen van schade aan bossen op het (re)vitaliseren van een groot deel van de bestaande bossen. Dit betreft met name de bossen op arme zandgronden en specifieke bostypen die nu zwaar te lijden hebben onder bepaalde plagen en ziektes, zoals de essenbossen. De provincies brengen in kaart hoeveel bos er moet worden ge(re)vitaliseerd en welke maatregelen daarvoor passend zijn.

Door bos gevarieerder te maken, met meer (loof)boomsoorten, meer verschil in leeftijdsopbouw binnen percelen en meer aandacht voor de grond)waterhuishouding, worden ze weerbaarder tegen externe drukfactoren. Ook wordt samen met partners gekeken naar manieren waarop we het aantal bomen met een autochtone herkomst, waardoor bomen beter aangepast zijn aan de Nederlandse situatie, kunnen verhogen. Tenslotte zijn er kleinschalige pilots waarin zuidelijkere, niet invasieve, bomen worden ingebracht, als verzekering tegen een veranderend klimaat. Deze voorzorgsmaatregelen zullen niet voorkomen dat er in Nederland zich calamiteiten, zoals bosbranden, voordoen. Wel moeten deze maatregelen er voor zorgen dat deze calamiteiten zich beperken tot kleinere gebieden. In veel gevallen horen kleinschalige verstoringen ook bij de dynamiek van de natuur en is het goed voor de biodiversiteit. Wanneer dit niet het geval is, is het in principe de verantwoordelijkheid van de provincies en terreinbeheerder zelf om voor het herstel te zorgen. Daar bestaan vooralsnog geen herbebossingsplannen voor.

«Last but not least zal de Commissie, in samenwerking met de lidstaten, de boomgezondheidstoestand in de EU monitoren, met inbegrip van de gevolgen van invasieve uitheemse soorten, ziekten en plagen zoals schorskevers, en de nodige preventieve maatregelen voor vroegtijdige opsporing en uitroeiing stimuleren. Deze omvatten strategieën voor plaagbestrijding om de gebieden te identificeren die het meeste risico lopen, uitwisseling van beste praktijken, ondersteuning van en samenwerking inzake fyto-sanitaire controles, alsook de ontwikkeling van innovatieve en duurzame gewasbeschermingsinstrumenten die voldoen aan milieubeginselen die bevorderlijk voor de biodiversiteit zijn.»
Heeft de Nederlandse regering, of decentrale overheden, al inzicht op de boomgezondheidstoestand? Hoe verhoudt de boomgezondheidstoestand zich tot biodiversiteit en factoren van invloed zoals bijvoorbeeld PAS?

Globaal is er op decentraal niveau inzicht in de gezondheid van de aanwezige bossen. De provincies brengen dit het komende jaar nauwkeuriger in zicht om zodoende te kunnen sturen op de noodzakelijke maatregelen. De (slechte) boomgezondheidstoestand is op hoofdlijnen, in Europa en in Nederland, een gevolg van droogte, verzuuring en een te lage verscheidenheid aan (inheemse)boomsoorten. In veel gevallen spelen twee of alle drukfactoren een rol.

Decentralisatie, bod en ruimteclaims

«In de EU-biodiversiteitsstrategie voor 2030 is de belofte opgenomen om tegen 2030 ten minste drie miljard extra bomen te planten, met volledige inachtneming van ecologische beginselen.» Op welke wijze gaat u decentrale overheden – onder andere via gelden en regelgeving – motiveren om bij te dragen aan deze doelstelling voor de minimaal 18.000 hectare tot 37.000 hectare? Sluit u (aanvullend op de brief aan de Tweede Kamer inzake Uitwerking ambities en doelen landelijke Bossenstrategie en beleidsagenda 2030) hierbij aan bij het mechanisme van een bod, zoals er ook in de Regionale Energie Strategie een bod is gedaan op opwekking energie middels zon en wind? Hoe waarborgt u meervoudige aanspraken op de beschikbare (agrarische) ruimte? Hoe verhouden deze ruimteclaims tot (gedwongen) uitkoop van agrarische bedrijven, zo vraagt het lid van de OSF-fractie.

Provincies en Rijk hebben afgesproken in de Bossenstrategie dat er middelen worden vrijgemaakt om 3.400 hectare bos bovenwettelijk te kunnen compenseren. Dit bos is in het kader van het PAS verdwenen ten gunste van andere natuur. De vrijstelling om bos te kappen ten gunste van andere natuur in Natura 2000 gebieden komt ook te vervallen. De middelen voor de aanleg van 3.400 hectare zijn intussen verdeeld over de provincies en een eerste tranche van deze middelen is verstrekt. Daarnaast hebben provincies en Rijk afgesproken dat er 15.000 hectare bos wordt gerealiseerd in het Natuurnetwerk Nederland. De provincies komen in december gezamenlijk met een verdeling waar deze bossen worden aangelegd. De financiering hiervan moet zoveel mogelijk gedekt worden uit de beschikbare middelen uit het Natuurpact. Ongeveer 1.000 hectare bos kan worden ingericht op rijksgronden van Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, het Rijksvastgoedbedrijf of ProRail. Hiervoor is additionele financiering vanuit het Rijk beschikbaar. De ruimtelijke uitwerking van de Bossenstrategie ligt bij de provincies. Zij bepalen in gebiedsprocessen waar bos wordt aangelegd. Daarmee houden zij uiteraard rekening met andere ruimteclaims en de beschikbaarheid van geschikte gronden. Agrarische bedrijven zullen primair uitgekocht worden vanwege de benodigde stikstofruimte of om de grondwaterhuishouding te kunnen herstellen. Wanneer er grond beschikbaar komt voor andere maatschappelijke doelen, is dit een nuttige bijkomstigheid.

Koolstoflandbouw

«De Commissie zal ook het in de «van boer tot bord»-strategie aangekondigde initiatief voor koolstof-landbouw goedkeuren, dat gericht is op de verdere bevordering van een nieuw groen bedrijfsmodel dat klimaat- en milieuvriendelijke praktijken van grondbeheerders, met inbegrip van bosbeheerders en -eigenaren, beloont op basis van de klimaatvoordelen die ze bieden. De beloning van mitigatie-inspanningen door middel van financiële incentives of het genereren van verhandelbare koolstofcertificaten zal leiden tot een nieuw bedrijfsmodel dat bedoeld is om een nieuwe bron van inkomsten te bieden aan landbouwers, bosbouwers en grondbeheerders die duurzame activiteiten verrichten waarmee voor koolstofverwijdering en -opslag wordt gezorgd.»

Hoe verhoudt koolstoflandbouw zich tot de huidige verschillende vormen van bedrijfsvoering in de agrarische sectoren? Welke toegevoegde waarde zal het financiële component van koolstoflandbouw veroorzaken?

Het toepassen van koolstofvastleggende maatregelen maakt gedeeltelijk reeds onderdeel uit van de huidige bedrijfsvoering in verschillende agrosectoren, aangezien het tot stabielere en/of hogere opbrengsten van akker- en tuinbouwgewassen kan leiden en tot nieuwe opbrengsten van bijvoorbeeld fruit en noten in het geval van agrobosbouw. Dit kan echter verder worden gestimuleerd door middel van beloningen in de vorm van vergoedingen, subsidies en koolstofkredieten. Beloningen zijn vooral bedoeld ter compensatie van de gedeerde potentiële inkomsten als gevolg van het aanpassen van het bouwplan. Zonder deze beloningen zal de toepassing van de meest effectieve koolstof vastleggende maatregelen mogelijk beperkt blijven.

Biomassa

Het lid van de OSF-fractie maakt zich zorgen over de (mogelijke) inzet van de bosstrategie voor productie van biomassa. Hoe kan Nederland ervoor zorgen dat het rendement van de opslag van CO₂ en luchtzuivering niet verloren gaat door de verbranding van de biomassa? En hoe garandeert de regering dat de netto inspanningen bijdragen aan de «fit for 55»-doelstellingen? Hoe wordt voorkomen dat de energievraag middels biomassa groter is/wordt dan de mogelijke opbrengst vanuit de «afvalverbranding»? Welke stringente kaders kunnen gesteld worden aan biomassa? En hoe reduceert Nederland de «perverse prikkels»?

Het kabinet begrijpt de zorgen omtrent de productie van biograndstoffen en neemt deze serieus. In zoverre dat de bossenstrategie leidt tot nieuw productiebos waarvan de reststromen in Nederland benut kunnen worden als biograndstoffen is te stellen dat er alsnog netto koolstof vastgelegd wordt wanneer gekeken wordt naar de gehele cyclus.

Desalniettemin is er binnen de wetenschap discussie gaande over het aan het klimaatwinst gerelateerde begrip «koolstofschild», waarmee de periode bedoeld wordt die nodig is om de CO₂ die vrijkomt bij de uitstoot van de verbranding van biomassa, opnieuw vast te leggen in bomen en andere gewassen. De Staatssecretarissen van IenW en EZK hebben het PBL daarom verzocht nader onderzoek te doen naar dit begrip «koolstofschild». Naar verwachting kan dit onderzoek eind dit jaar aan uw Kamer aangeboden worden.

Voor het kabinet geldt het uitgangspunt dat alleen duurzame biograndstoffen een bijdrage aan de transitie naar een klimaatneutrale en circulaire economie kunnen leveren. Duurzame biograndstoffen moeten hierbij zo hoogwaardig mogelijk ingezet worden, op een manier die recht doet aan de maatschappelijke zorgen die leven rondom met name de inzet van houtige biograndstoffen.

Het kabinet is van mening dat reststromen uit bijvoorbeeld de houtindustrie enkel van de meest duurzame vormen van biograndstoffen vormen. Hier wordt in de duurzaamheidscriteria die het kabinet hanteert en ontwikkelt rekening mee gehouden, waarbij niet-reststromen alleen benut worden als zij aan duurzaamheidsnormen voldoen die behoren tot de strengste ter wereld.